

Літковська А.А.

Державний торговельно-економічний університет

Науковий керівник: Мельниченко Р.В.,

к.ю.н., адвокат, завідувач кафедри

правового забезпечення безпеки бізнесу

Державний торговельно-економічний університет

м. Київ

АДАПТАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах війни, однією із складових перемоги є функціонування економіки для підтримання обороноздатності держави та дотримання її соціальних зобов'язань. Для досягнення поставленої мети в перші дні воєнного стану було введено низку змін до податкового законодавства. Щоб забезпечити життєздатність економіки, треба зберегти якомога більше надходжень до бюджету, а саме податків.

Податки – це кровноносна система держави, оскільки вони можуть дозволити збільшувати закупівлю зброї. Тому забезпечення можливості громадянам їх сплати є однією із пріоритетною задач держави. Бо в перші дні широкомасштабного наступу Росії, спостерігався потужний відтік капіталу та релокація бізнесу, що істотно зменшило майбутні надходження до бюджету. Отже державний апарат зіштовхнувся з низкою проблем, чи зберегти в перші місяці надходження до бюджету, щоб придбати більше озброєння, чи зробити «податкові канікули» задля збереження бізнесу.

Держава обрала третій шлях, на перший час залучити міжнародне фінансування у вигляді грантів, позиків будь-чого аби уникнути дефіциту, і в той же час створити умови для продовження роботи бізнесу.

Одним із фундаментальних переваг приватного бізнесу є його гнучкість, тому аби максимально прибрати тягарі в їхній роботі, Верховна Рада прийняла перші зміни у податковому законодавстві, а саме змінами до закону, які внесли корективи в наступні сфери податкової діяльності: подання звітності, податкові перевірки, сплати податків. Згідно з законопроекту № **2118-IX**[1], передбачається, зокрема: звільнення від відповідальності платників у разі неможливості виконання своїх обов'язків; податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті перевірки зупиняються, але окрім камеральних перевірок передбачених законом №2120-IX [2].

Також аби зменшити фінансовий тягар для підприємців цим же законопроектом дозволили платникам єдиного податку 1-ої та 2-ої групи не сплачувати єдиний податок; та можливість переходу платників податків на систему сплати єдиного податку 3-ої групи зі ставкою 2%[2]. І, звичайно єдиний соціальний внесок, до скасування воєнного стану в Україні та протягом 12 місяців після припинення воєнного стану, особи, мають право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати ЄСВ за себе та працівників, які були задіяні у обороні держави[3].

Разом з тим у якості підтримки середнього бізнесу був прийнято законопроект №2173-IX який передбачає, що платника єдиного податку 3-ої групи можуть бути

ФОПи та юридичні особи, яких протягом календарного року обсяг доходу перевищував 10 млрд грн[4].

В умовах війни перешкодою також стало наповнення країни товарами першої необхідності, прикладом цього стала критична ситуація з паливом на весні. Держава має миттєво реагувати на такі виклики, щоб не доводити ситуацію до катастрофи. Іншими словами, коли на початку війни обірвалися ланцюги постачання пального, так само як і були масові знищення наших нафтосклади Російською Федерацією, що стало ще однією перешкодою у роботі бізнесу. То, щоб легше та швидше можна було перейти на нових постачальників з Європи були впроваджені зміни до митного законодавства.

Як показує червневий дослідження Mastercard SME Index[5] це дало свої успіхи, а саме 61% підприємців, хоч більшість постраждали від війни, але все ж таки продовжують працювати далі. Очевидно, що це кратно зменшало доходи бюджету, але при цьому дозволило уберегти від розповсюдження так званої «тіньової економіки», з якою держава тільки почала виходити і введенню відповідних норм законодавства зашкодила війна.

Основною проблемою стало звідки взяти кошти державі для забезпечення роботи країни та розвитку її обороноздатності. Тому одним із джерелом фінансування потреб державного бюджету стали позики та міжнародна допомога країн-партнерів і міжнародних організацій.

Як зазначає академік НАН України Богдана Данилишин «З початку війни Уряд покрив 50% своїх додаткових потреб за рахунок зовнішніх позик і грантів, 45% — за рахунок викупу державних облігацій Центральним банком і лише 5% — за рахунок позик комерційних банків України.» [6].

З цього можна зробити висновок, що в перші дні війни через руйнування експортного сектора економіки та скороченню податкових доходів до державного та місцевих бюджетів, тільки завдяки міжнародним коштам, уряд зміг виконувати зобов'язання держави з підтримки оборони країни, соціального забезпечення на запланованому рівні. Але, як зазначає голова податкового комітету України Данило Гетманцев «Партнери не кажуть нам: ось беріть, скільки вам потрібно. Це не безкінечно. Ми не можемо передати державу на чийсь утримання» [7]. Тому, щоб поступово збільшувати доходи бюджету і повернення контролю й регулювання економічної діяльності платників податків до рук держави, в законопроекті №2260-IX відновили і документальні перевірки[3], і повернули частково акцизу на паливо законопроектом №2618-IX[8].

Таким чином я дійшла висновки, що перші місяці повномасштабного вторгнення продемонстрували, що між бізнесом та державою повинний розвиватися двосторонній рух. Тобто зі сторони держави це використання фіскальної політики для підтримки бізнесу у форс-мажорні обставини, як наприклад війна, де вище зазначені зміни до податкового законодавства бізнесу можливості дали в деяких час на стабілізацію та антидатування до нових умов, а в інших на релокацію своєю діяльністю з окупованих територій на підконтрольні або за кордон. А у випадку бізнесу це виконання їх зобов'язань у вигляді сплати податків. «Найкращий прояв патріотизму – це платити податки» [9]. На мою думку ця синергія потрібно і далі продовжувати,

аби після перемоги держава змогла почати ефективну відбудову країни та стрімкий розвиток економіки.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: закон від 03.03.2022 № **2118-IX** / URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14> – (дата звернення 01.10.2022 р.)
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: закон від 15.03.2022 № 2120-IX / URL: –(дата звернення 01.10.2022 р.)
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану: закон від 12.05.2022 №2260-IX/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>– (дата звернення 01.10.2022 р.)
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану: закон від 01.04.2022 №2173-IX/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-IX#Text>– (дата звернення 01.10.2022 р.)
5. Mastercard SME Index. Дослідження стану українського малого та середнього бізнесу/ URL: дослідження: компанія Gradus, червень 2022/ https://business.dii.gov.ua/uploads/4/22871-doslidzenna_mastercard_sme_index.pdf
6. Данилишин Б. М. Де взяти фінансові ресурси для підтримки воєнної економіки та оборони/ URL: стаття: Економічна Правда,2022/ <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/16/687087/>
7. Миленко В. Гетманцев пояснив, які податки можуть повернути під час війни/ URL: стаття: ГЛАВКОМ,2022/ <https://glavcom.ua/economics/finances/getmancev-poyasniv-yaki-podatki-mozhut-povernuti-pid-chas-viyni-846559.html>
8. Про внесення змін до розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану: закон від 21.09.2022 №2618-IX/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2618-IX#Text>– (дата звернення 01.10.2022 р.)
9. Швабій К. Найкращий прояв патріотизму – це платити податки / URL: стаття:LB.ua,2022/ https://lb.ua/blog/kostiantyn_shvabii/511932_naykrashchiy_proyav_patriotizmu-.html